

Nr 65.

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1938 kl. 3 e. m.

Utlåtande angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar om anslag till kapitalinvestering jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Till jordbruksutskottet hava hänvisats de i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till kapitalinvestering, som röra jordbruksärenden.

Utskottet får härigenom avgiva utlåtande med anledning av berörda i statsverkspropositionen framställda förslag.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet hänvisa till motsvarande punkter i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 4 januari 1938 (Kapitalbudgeten: bil. 8).

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft åtskilliga i ämnet väckta motioner.

Statens affärsverksfonder.

Statens reproduktionsanstalt.

1:o) **Utökad maskinell utrustning.** Under punkt 1 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande åt statens reproduktionsanstalt av rörelsekapital tillhandahålla anstalten en rörlig kredit av ytterligare 60,000 kronor eller sålunda av tillhoppa intill 100,000 kronor; *dels ock* till Utökad maskinell utrustning vid statens reproduktionsanstalt för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 48,000 kronor.

Med Kungl. Maj:ts förslag avses *dels* utökning av statens reproduktionsanstalts kredit i riksgäldskontoret från 40,000 kronor till 100,000 kronor, *dels ock* anslagsanvisning för utökande av den maskinella utrustningen vid anstalten enligt följande, av anstalten gjorda framställning.

För litografiska avdelningen:

1 originalgravyraster	kronor	2,800
1 pneumatisk kopieringsapparat med belysningsanordning..	»	5,700
1 övertryckpress	»	10,500

För typografiska avdelningen:

1 sättmaskin	»	29,000
		Summa kronor 48,000.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker förevarande framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må

dels bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande åt statens reproduktionsanstalt av rörelsekapital tillhandahålla anstalten en rörlig kredit av ytterligare 60,000 kronor eller sålunda av tillhoppa intill 100,000 kronor;

dels ock till *Utökad maskinell utrustning vid statens reproduktionsanstalt* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 48,000 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond.

2:o) **Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalt.** Under punkt 2 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalt för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 24,000 kronor.

Styrelsen för statens växtskyddsanstalt har hemställt om ett anslag av 27,000 kronor för reparation och modernisering av två bostadsbyggnader, uppförda å ett intill anstaltens institutionsbyggnad beläget område, benämnt Nedre Carlsro, tillhörande arrendelotten Tivoli under kronoegendomen Bergshamra nr 1 i Solna socken av Stockholms stad och län.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande.

»För att de å området befintliga byggnaderna skola kunna användas för åsyftat ändamål — till bostäder åt viss personal hos anstalten — hava en del reparations- och moderniseringsarbeten ansetts behövlige. Byggnadsstyrelsen har emellertid funnit den mindre av de två ifrågavarande byggnaderna icke vara i sådant skick, att kostnader för här avsedda arbeten böra nedläggas på densamma. Med hänsyn härtill torde medel böra anvisas endast för iordningställande av den större byggnaden. I enlighet med byggnadsstyrelsens beräkningar böra kostnaderna härför uppskattas till 24,000 kronor.»

Å driftbudgeten har Kungl. Maj:t föreslagit, att till avskrivning av förevarande kapitalinvestering må anvisas 24,000 kronor.

Utskottet har intet att erinra mot förevarande framställning och hemställer alltså, Utskottet.

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalt* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 24,000 kronor.

3:o) **Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt.** Under punkt 3 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 38,500 kronor.

Med Kungl. Maj:ts förslag avses anslagsanvisning för vissa byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalts institutionbyggnad. Den av anstalten nu upptagna kontrollen över utsädespotatis och analysering av kvaliteten utav matpotatis ha medfört ett starkt behov av ökade lokalutrymmen.

Å driftbudgeten har Kungl. Maj:t föreslagit, att till avskrivning av förevarande kapitalinvestering må anvisas 38,500 kronor.

Då framställningen icke föranlett någon utskottets erinran, hemställer utskottet, Utskottet.

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 38,500 kronor.

4:o) **Byggnadsarbeten vid skogshögskolan.** Under punkt 4 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Byggnadsarbeten vid skogshögskolan för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 36,700 kronor.

Med Kungl. Maj:ts förslag avses anslagsanvisning för beredande av utökade lokalutrymmen vid skogshögskolan. Det ökade lokalbehovet sammanhänger med den av 1936 års riksdag godtagna planen för skogsundervisningens omorganisation.

Å driftbudgeten har Kungl. Maj:t föreslagit, att till avskrivning av förevarande kapitalinvestering må anvisas 36,700 kronor.

Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts framställning, hemställer, Utskottet.

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten vid skogshögskolan* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 36,700 kronor.

Statens utlåningsfonder.

5:o) **Lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras.** Under punkt 5 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1938/1939 från lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras bevilja lån intill ett belopp av 275,000 kronor, *dels ock* till Lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Gällande bestämmelser för lån från fonden återfinnas i kungörelsen den 12 juni 1931 (nr 217).

De utlåningsbelopp från fonden, vilka bestämts för de budgetår under vilka fonden ägt bestånd, ävensom storleken av de anslag, vilka för samma budgetår anvisats för kapitalökning å fonden, framgå av följande sammanställning:

Budgetår	Högsta medgivna utlåningsbelopp Kronor	För kapitalbildning anvisat anslag. Kronor
1931/1932	200,000	200,000
1932/1933	190,000	150,000
1933/1934	160,000	100,000
1934/1935	160,000	85,000
1935/1936	175,000	65,000
1936/1937	175,000	—
1937/1938	175,000	16,000.

Kungl. Maj:ts framställning innefattar förslag, att högsta medgivna utlåningsbeloppet från fonden för nästkommande budgetår — med hänsyn till rådande starka efterfrågan å lån från fonden — i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag höjes till 275,000 kronor, samt att såsom kapitalökning till fonden anvisas ett belopp av 100,000 kronor.

Å driftbudgeteten har Kungl. Maj:t föreslagit, att till avskrivning av förevarande kapitalinvestering må anvisas 100,000 kronor.

Utskottet. Utskottet, som tillstyrker förevarande framställning, hemställer,

att riksdagen må

1) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1938/1939 från lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras bevilja lån intill ett belopp av 275,000 kronor;

2) till *Lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 100,000 kronor.

6:o) **Lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras.** Under punkt 6 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

1) besluta inrättande av lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras, vilken fond skall förvaltas av statskontoret och varifrån statslån må i mån av tillgång tilldelas hushållningssällskapen i de sex nordligaste länen för utlämnande av lån för dylika inköp;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen tillstyrkta grunder, utfärda erforderliga bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande av lån ur omförmälda fond;

3) till Lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Sedan riksdagen i skrivelse den 11 maj 1937, nr 288 — under återopande av jordbruksutskottets, av riksdagen godkända utlåtande nr 75 i anledning av en inom första kammaren väckt motion, nr 175 — anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta utreda frågan om inrättande för Norrlands vidkommande av en lånefond för inköp av nordsvenska ston samt till 1938 års riksdag avlåta förslag i ämnet, har Kungl. Maj:t den 4 juni 1937 anbefallt lantbruksstyrelsen att verkställa den begärda utredningen samt att därmed jämte förslag i ämnet inkomma till Kungl. Maj:t.

I skrivelse den 6 september 1937 har nu *lantbruksstyrelsen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *dels* att inrätta en lånefond till underlättande av inköp av avelsston av nordsvensk ras inom de sex nordligaste länen, *dels ock* att för sagda ändamål för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor att utgå av totalisatormedel. Vid skrivelsen har bland annat fogats förslag till kungörelse angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit, bland annat, följande bestämmelser rörande lån ur fonden.

Lån borde kunna utgå med högst 1,500 kronor för varje sto och samma låntagare på grund av särskilda dylika lån icke samtidigt få häfta i skuld till högre belopp än 3,000 kronor. I fråga om sättet för inköp av sto torde böra gälla, att statslån icke finge beviljas annat än för inköp genom vederbörande hushållningssällskaps förmedling av sto, vilket i samband med hästpremieringsförrättning uppvisats inför vederbörande premieringsnämnd och då av nämnden godkänts till erhållande av lån. Såsom villkor för låns åtnjutande torde böra föreskrivas, att innehavare av med lånet inköpt sto skulle vara skyldig att årligen låta betäcka stoet med premierad hingst. Med hänsyn till vikten av ökad inhemska produktion av nordsvenska hästar torde härstamningsfordringarna beträffande avelsston, för vilkas förvärvande avelslån vore avsedda att utlämnas ur den nu ifrågasatta fonden, icke böra ställas alltför höga. I sådant hänseende syntes böra gälla, att nämnda fordringar inskränktes därtill, att med anlåtande av dylikt lån inköpt sto skulle vara fallet efter kvalificerad far och undan mor med kvalificerad far eller i det fall, då stoet kunde anses typiskt för sin ras, efter kvalificerad far. I övrigt torde beträffande lånerörelsen

böra i tillämpliga delar gälla i huvudsak samma bestämmelser som föreskrivits i fråga om lån ur lånefonden för inköp av ädla avelsston.

Departementschefen har i ärendet anfört huvudsakligen följande.

»Med hänsyn till önskvärdheten av statens medverkan till åtgärder ägnade att åstadkomma en erforderlig ökning av den inhemska produktionen av nordsvenska hästar vill jag biträda lantbruksstyrelsens förslag om inrättande av en särskild lånefond till underlättande av inköp av avelsston av nordsvensk ras. Jag förordar alltså, att genom statens försorg en dylik lånefond inrättas från och med den 1 juli 1938. Fonden — som torde bära förvaltas av statskontoret — bör av skäl, som av lantbruksstyrelsen andragits, hava avseende endast å de sex nordligaste länen. I enlighet med styrelsens förslag må Kungl. Maj:t — efter det lantbruksstyrelsen yttrat sig över inkomna ansökningar — kunna tilldela hushållningssällskapen i nämnda län statslån för utlämnande av lån för inköp av avelsston av nordsvensk ras. Såväl statslån som av hushållningssällskap utlämnade lån torde åtnjutas räntefritt och i regel återbetalas med en femtedel vid utgången av ett vart av de från lånets lyftningsdag närmast löpande fem åren. Jämväl i övrigt anser jag de av lantbruksstyrelsen angivna grunderna för utlämnande av lån från ifrågavarande fond kunna i huvudsak godtagas.»

Å driftbudgeten har Kungl. Maj:t föreslagit, att till avskrivning av förevarande kapitalinvestering må anvisas 200,000 kronor, att avräknas mot totalisatormedlen.

Utskottet.

Utskottet har icke något att erinra mot ifrågavarande förslag, som föranletts av framställning från 1937 års riksdag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

1) besluta inrättande av lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras, vilken fond skall förvaltas av statskontoret och varifrån statslån må i mån av tillgång tilldelas hushållningssällskapen i de sex nordligaste länen för utlämnande av lån för dylika inköp;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen tillstyrkta grunder, utfärda erforderliga bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande av lån ur omförmälda fond;

3) till *Lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 200,000 kronor.

7:o) **Statens kaninavelslånefond.** Under punkt 7 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

dels besluta inrättande av en statlig utlåningsfond, benämnd statens kaninavelslånefond,

dels medgiva, att lån ur fonden må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som angivits i statsrådsprotokollet,

dels till Statens kaninavelslånefond för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor,

dels ock medgiva, att därjämte de medel, som av Kungl. Maj:t den 3 april 1936 anvisats till diversemedelstitlen »lån för främjande av kaninskötsel», må tillföras fonden.

Med anledning av en framställning av Sveriges kaninavelsföreningars riksförbund ställde Kungl. Maj:t genom beslut den 3 april 1936 till förfogande ett belopp av 5,000 kronor för utlämnande försöksvis av lån till företrädesvis mindre jordbrukare, som önskade idka kaninskötsel såsom binäring, för inköp av avelsdjur och för anskaffande av burar m. m. Medlen anvisades från reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanärningar för att avsättas till en särskild diversemedelstitel, benämnd »Lån för främjande av kaninskötsel». Vid utlåningen skulle tillämpas följande huvudgrunder:

1) Lån skulle endast få tilldelas den, som kunde anses äga förutsättningar för kaninuppfödning och vore i behov av understöd för bedrivande av sådan verksamhet.

2) Lån skulle ej få beviljas samma låntagare till högre belopp än 300 kronor.

3) Å lån skulle icke erläggas någon ränta. Lån skulle vara amorteringsfritt under de två första åren och återbetalas under loppet av de därpå följande fem åren med en femtedel årligen; låntagaren dock obetaget att före lånetidens utgång på en gång inbetala ogulden del av lånet. Fullgjordes icke föreskriven kapitalavbetalning inom åtta dagar efter fastställd förfallodag, skulle låntagaren vara skyldig att erlægga ränta å det till betalning förfallna beloppet med sex procent från förfallodagen.

4) Ansökning om lån skulle ställas till lantbruksstyrelsen samt insändas till Sveriges kaninavelsföreningars riksförbund, som hade att efter erforderlig närmare utredning rörande lånesökandens förhållanden m. m. översända ansökningshandlingarna med eget yttrande till lantbruksstyrelsen.

5) Lån skulle beviljas av lantbruksstyrelsen.

6) Beviljat lån skulle utlämnas genom statskontoret. Innan lån utbetalades, skulle låntagaren hava till statskontoret avlämnat dels av låntagaren till statskontoret eller order utfärdad, av statskontoret godkänd förbindelse att återbetala lånet inom föreskriven tid, dels ock av statskontoret godkänd säkerhet för lånet.

Därest statskontoret under lånetiden skulle finna för lån ställd säkerhet hava undergått sådan förändring, att den icke kunde anses tillfredsställande, skulle låntagaren inom två månader efter därom erhållet föreläggande avlämna sådana nya säkerhetshandlingar, som av statskontoret godkändes. Bruste låntagaren i honom åliggande förpliktelser i fråga om amortering eller ställande av säkerhet, skulle statskontoret äga förklara lånet vara genast eller inom viss tid förfallet till betalning.

Nämnas må även, att Kungl. Maj:t genom beslut den 12 juni 1936 av förenämnda anslag anvisade ett belopp av 6,500 kronor till åtgärder under tiden den 1 juli 1936—30 juni 1937 till kaninavelns befrämjande, att utgå med 5,000 kronor till Sveriges kaninavelsföreningars riksförbund såsom bidrag till främjande av dess verksamhet, därav 4,000 kronor till upprätthållande av en central rådfrågningsbyrå i Stockholm, och med 1.500 kronor till lantbruksstyrelsen för anordnande i samråd med riksförbundet av allmänna praktiska kurser för kaninuppfödare.

I en den 30 januari 1937 dagtecknad skrivelse, vilken av lantbruksstyrelsen med eget utlåtande den 6 februari 1937 överlämnats till Kungl. Maj:t och varöver statskontoret den 3 mars 1937 avgivit infortrat utlåtande, har *Sveriges kaninavelsföreningars riksförbund* anhållit, att ett anslag av 10,000 kronor måtte anvisas till en fond för stödlån till behövande kaninuppfödare bland jordbrukare samt bland industriarbetare i områden där arbetslöshet vore rådande. De föreslagna stödlånen borde utlämnas med högst 300 kronor till varje lånesökande. Villkoren för lån borde motsvara dem, som varit gällande enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 april 1936.

Departementschefen har efter redogörelse för lantbruksstyrelsens och statskontorets utlåtanden i ärendet anfört följande.

»Då kaninuppfödning i synnerhet kan hava betydelse såsom kompletterande förvärvskälla för det mindre jordbruket men dettas utövare ofta hava svårt att förfoga över medel för de visserligen ganska ringa kapitalutlägg, som erfordras för igångsättande av kaninuppfödning, för inköp av avelsdjur, anskaffande av burar m. m., hava under år 1936, såsom framgår av förestående redogörelse, enligt beslut av Kungl. Maj:t medel ställts till förfogande för stödjande av kaninuppfödningen genom utlämnande av mindre lån. Erfarenheterna av denna låneverksamhet synas hava varit tillfredsställande.

På grund härav anser jag ifrågavarande statliga utlåning böra fortsättas. För ändamålet torde, i anslutning till vad statskontoret uttalat, en särskild lånefond böra inrättas. Denna, som torde böra stå under statskontorets förvaltning, kan lämpligen benämnas »Statens kaninavelslånefond».

Lån torde böra utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som angivits i Kungl. Maj:ts beslut den 3 april 1936. Detta innebär bland annat, att lån icke må beviljas till högre belopp än 300 kronor samt att lånen skola vara räntefria.

Till den av mig sålunda föreslagna lånefonden torde böra anvisas ett belopp av 10,000 kronor. Dessutom bör fonden övertaga de lån, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 april 1936 utlämnats från då anvisad diversemedelstitel, varjämte till fonden bör överföras den kontanta behållning, som kan finnas å sagda titel.»

Å driftbudgeten, har Kungl. Maj:t föreslagit, att till avskrivning av förevarande kapitalinvestering må anvisas 10,000 kronor.

Utskottet hyser visserligen någon tvekan, huruvida föreslagna form att uppmuntra ifrågavarande smådjursavel är ändamålsenlig, men vill dock, på de av departementschefen angivna skäl, icke motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts framställning. Utskottet hemställer fördenskull,

Utskottet.

- att riksdagen må,
- dels* besluta inrättande av en statlig utlåningsfond, benämnd statens kaninavelslånefond,
- dels* medgiva, att lån ur fonden må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som i det föregående angivits,
- dels* till Statens kaninavelslånefond för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 10,000 kronor,
- dels ock* medgiva, att därjämte de medel, som av Kungl. Maj:t den 3 april 1936 anvisats till diversemedelstiteln »lån för främjande av kaninskötsel», må tillföras fonden.

8:o) **Statens fjäderfållånefond.** Under punkt 8 har departementschefen lämnat en redogörelse för anslagsfrågans läge samt tillika anmält, att anvisande av nytt kapital till statens fjäderfållånefond för budgetåret 1938/1939 icke torde vara erforderligt.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 120 av herr *Mannerskantz m. fl.* och II: 226 av herr *Liedberg m. fl.*, vari hemställts, bland annat, att riksdagen må besluta, att den årliga räntan å lån utlämnade från statens fjäderfållånefond måtte nedsättas till 3.6 procent.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Av utskottet ha i vederbörlig ordning införskaffats yttranden från fullmäktige i riksgäldskontoret och statskontoret över *dels* ifrågavarande motioner I: 120 och II: 226 om nedsättning av räntan till 3.6 procent å lån från statens fjäderfållånefond och andra statens utlåningsfonder, *dels* de likalydande motionerna I: 190 och II: 303 om sänkning av räntan å egnahems-lån för jordbrukslägenheter till 3 procent *och dels* motionen I: 191 om sänkning av räntan å lån ur täckdiknings- och gödselvärdslånefonderna till 3 procent. Redogörelse för yttrandenas innehåll lämnas här nedan.

I kungörelsen den 17 juni 1932 (nr 235) med däri genom kungörelsen nr 608/1937 gjord ändring ha meddelats närmare villkor och bestämmelser för lån från statens fjäderfållånefond.

Enligt kungörelsen kan ekonomisk förening, som har till ändamål att främja avsättning av ägg eller att idka gödning och slakt av fjäderfä, under vissa villkor erhålla lån från fonden för a) anläggande, inrättande eller inköp av äggpackerier eller av för lagring eller konservering av ägg avsedda lokaler med tillhörande inredning och utrustning, b) anläggande,

inrättande eller inköp av anstalter, likaledes med tillhörande inredning och utrustning, för gödning och slakt av fjäderfä, c) ombyggnad av packerier, lokaler eller anstalter av omförmält slag eller d) vidtagande i dylika packerier, lokaler eller anstalter av tekniska förbättringar med avseende å inredning eller utrustning. Å lyftat lånebelopp erlägges ränta efter fyra procent om året från lyftningsdagen; dock vare låntagaren skyldig att framdeles vidkännas den höjning av räntan, som Kungl. Maj:t med hänsyn till den effektiva medelräntan för statens upplåning kan finna gott bestämma. Lån amorteras från och med tredje året efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats, med lika belopp årligen under den tid, lantbruksstyrelsen för varje särskilt fall bestämmer, under iakttagande att amorteringstiden sättes beträffande lån för anläggande, inrättande, inköp eller ombyggnad av gödnings- och slaktanstalt eller för vidtagande av tekniska förbättringar i dylik anstalt eller i äggpackeri eller lagrings- eller konserveringslokal till högst 10 år och beträffande annat lån till minst 10, högst 20 år.

Vid 1935 års riksdag hemställdes i då väckta motioner (I: 195—218 och II: 356—379), att räntan å lån ur statens fjäderfälånefond och andra statens utlåningslånefonder måtte nedsättas till högst 3,5 procent.

Jordbruksutskottet erinrade i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 49 punkt 4:o), att för en allmän sänkning till 3,5 procent av räntorna å lån från såväl de i motionerna omnämnda som andra statens utlåningsfonder ett belopp av 52,931,538 kronor 1 öre lånemedelskapital skulle behöva ersättas av skattemedel. Utskottet anförde vidare, bland annat, följande.

Ehuru utskottet delar motionärernas åsikt, att lån från ifrågavarande fonder, som tjäna samhällsnyttiga ändamål, böra vara begärliga för lånesökande, kan utskottet likväl icke tillstyrka så stora uppoffringar för genomförande av en allmän räntesänkning som de nu angivna. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att — även om räntan å statslånen i och för sig kan förefalla hög — lånen dock kunna vara fördelaktiga på grund av de särskilda förmåner staten erbjuder. Sålunda åtnjutes bland annat räntefrihet under två eller flera år från lyftningsdagen för lån ur flera av de i motionerna omnämnda fonderna, exempelvis gödselvärdslånefonden, spannmålslagerhusfonden, täckdikningslånefonden och allmänna nyodlingsfonden.

På nu angivna skäl kan utskottet icke biträda motionärernas förslag om sänkning av räntan å lån från statens utlåningsfonder. Med hänsyn till att en dylik räntesänkning i och för sig är synnerligen önskvärd förutsätter utskottet emellertid, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer denna fråga och att det rådande låga ränteläget så snart som möjligt utnyttjas för statens upplåning, varigenom beredes möjlighet för utlåningsräntans sänkning.

1937 års riksdag beslöt på förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 1; statsutskottets utl. nr 68; R. skr. nr 222) en nedsättning av räntesatsen från dåvarande $4\frac{1}{2}$ till 4 procent å ett flertal utlåningsfonder, bland andra statens fjäderfälånefond, statens fruktodlingslånefond, statens mejerilånefond, spannmåls- lagerhusfonden, statens slakterilånefond, kolonisternas kreaturs- och redskapslånefond samt virkesmätningsslånefonden. Räntesänkningen förbands emellertid med skyldighet för låntagaren att framdeles vidkännas den höj-

ning av räntefoten, som Kungl. Maj:t med hänsyn till utvecklingen av den effektiva medelräntan av den fonderade statsskulden prövar påkallad.

Motionärerna åsyfta nu en sänkning av räntan å lån ur fonden från 4 till 3.6 procent.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ha i sitt yttrande till utskottet anfört huvudsakligen följande.

»Erinras må, att 1937 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t beslöt att från och med den 1 juli samma år sänka utlåningsräntan för åtskilliga fonder från $4\frac{1}{2}$ till 4 0/0. Räntesänkningen motiverades med att den effektiva medelräntefoten å den fonderade statsskulden under de senare åren nedgått till omkring 4 0/0. Man torde därför kunna utgå från, att utlåningsräntan för i motionen avsedda fonder kommer att nedsättas, därest nämnda medelräntefot skulle ytterligare nedgå. Den effektiva medelräntefoten å den fonderade statsskulden utgjorde för budgetåret 1936/37 4.04 0/0 och har — under förutsättning dels att erforderlig ny fonderad upplåning sker mot 3 0/0 ränta, dels ock att samtliga successivt konvertibla statslån, löpande med högre ränta än 3 0/0, konverteras till denna räntefot — beräknats för budgetåret 1938/39 till 3.8 0/0, för budgetåret 1939/40 till 3.6 0/0 och för budgetåret 1940/41 till 3.4 0/0. Under angivna förutsättning skulle sålunda först den 1 juli 1940 föreliggande möjlighet för en räntesänkning till 3.6 0/0.

Motionerna åsyfta emellertid en omedelbar räntesänkning. En dylik torde icke kunna genomföras utan att betydande belopp skattemedel ställas till förfogande för täckande av det avskrivningsbehov, som skulle uppkomma genom räntenedsättningen. I avseende härå få fullmäktige erinra, att Kungl. Maj:t i propositionen nr 2 till innevarande års riksdag framlagt en beräkning av beloppet för den avskrivning, som erfordras för att de i rikshuvudboken redovisade kapitalvärdena för statens utlåningsfonder i allmänhet skola vid övergången till det nya budgetsystemet avse endast räntabla investeringar. Denna beräkning är uppgjord med utgångspunkt från de för fonderna nu gällande utlåningsvillkoren och under antagande att full förräntning föreligger vid 4 0/0. Beräkningen utvisar, att det oräntabla lånekapital, som förefinnes i vissa fonder och vilket är avsett att avskrivas, uppväges av i andra fonder investerade räntabla skattemedel, i följd varav några anslag av skattemedel icke erfordras för avskrivningen. Denna kalkyl skulle emellertid rubbas, om den i motionerna föreslagna räntenedsättningen komme att genomföras. Räntenedsättningen skulle sålunda aktualisera ett avskrivningsbehov beträffande ifrågakommande fonder till ett belopp av 11.21 milj. kr., motsvarande 10 0/0 av fondernas kapitaltillgångar, i propositionen upptagna till sammanlagt 112.15 milj. kr., vari egnahemslånen för bostadslägenheter (efter år 1919) enligt uppgift från statskontoret ingå med 75.00 milj. kr. För ovannämnda belopp av 11.21 milj. kr. måste täckning beredas. Att såsom i motionerna gjorts gällande, staten skulle diskontera ett väntat fortsatt räntefall och med hänsyn därtill underlåta att verkställa den erforderliga avskrivningen läser ej kunna ifrågakomma.

Under de senare åren verkställda sänkningar av utlåningsräntan å statens utlåningsfonder hava av praktiska skäl icke skett med mindre än $\frac{1}{2}$ procent för varje gång. Under en sjunkande ränteutveckling gör staten härigenom visserligen en räntevist men denna uppväges av motsvarande ränteförlust vid stigande räntor. Att märka är nämligen, vilket motionärerna synas hava förbisett, att ifrågakommande räntesänkningar förbundits med skyldighet för låntagaren att framdeles vidkännas den höjning av räntefoten, som Kungl.

Maj:t med hänsyn till utvecklingen av den effektiva medelräntefoten å den fonderade statsskulden prövar påkallad. Erinras må dessutom i detta sammanhang, att några särskilda avgifter för täckande av statens förvaltningskostnader och förlustrisker å utlåningen icke uttagas av låntagarna.

Vid den i propositionen nr 2 verkställda undersökningen rörande räntabiliteten av det i utlåningsfonderna för närvarande investerade statskapitalet har det för varje fond erhållna procenttalet för förräntningen ställts i relation till en räntefot av 4 %, d. v. s. den räntefot, vid vilken full förräntning numera anses föreligga. Det därvid erhållna relationstalet — förräntningskvoten — utvisar hur stor del av fondens kapital, som är fullt räntabel. Det har sitt intresse att från denna utredning sammanställa förräntningskvoterna för de i motionerna avsedda fonderna.

Förräntningskvoterna utgöra

för gödselvårdslånefonden	73.3 %
» spannmålslagerhusfonden (lagerhus)	85.6 %
» egnahemslånefonden (samtliga lån efter 1919)	93.4 %
» täckdikningslånefonden	68.4 %
» allmänna nyodlingslånefonden	62.3 %
» övriga i motionen upptagna fonder	100.0 %

Det framgår alltså, att de nuvarande räntevillkoren för fem fonder icke medgiva full förräntning av investerat kapital. Väsentligen beror detta på att lånevillkoren innefatta viss räntefrihet, varigenom den genomsnittliga förräntningen av ett lån under hela löptiden understiger den fastställda räntefoten av 4 %.

En sänkning av utlåningsräntan för de i motionerna uppräknade fonderna torde icke kunna genomföras utan att samtidigt räntan sänkes å följande fonder, för vilka för närvarande gäller en utlåningsränta av 4 %, nämligen statens bostadslånefond, lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby ($4\frac{1}{2}$ % å vissa lån), lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen ($4\frac{3}{4}$ % under amorteringsfria tiden), lånefonden för anskaffning av motorvagnar m. m. åt enskilda järnvägar, vattenkraftslånefonden, luftfartslånefonden, statens kalkbrukslånefond, kraftledningslånefonden, lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift, hemslöjdslånefonden, industrilånefonden, statens hantverkslånefond, rederilånefonden och statens sekundärlånefond för rederinärigen ävensom jordförmedlingsfonden. Med utgångspunkt från i propositionen nr 2 meddelade uppgifter om nu angivna fonders kapitalställning skulle en räntesänkning från 4 % till 3.6 % innebära, att för dessa fonder skulle uppkomma ett oräntabelt kapital å sammanlagt ($10\% \times 87.94$) 8.79 milj. kr., för vars täckande avskrivningsmedel måste ställas till förfogande.

En omedelbar räntenedsättning från 4 % till 3.6 % för vissa utlåningsfonder medför en sänkning av fondernas förräntningskvoter och därmed ökade krav på avskrivningsmedel vid nya kapitalinvesteringar.

Därjämte må framhållas, att en räntesänkning skulle medföra minskning i de beräknade ränteinkomsterna för ovanberörda utlåningsfonder samt dessutom för allmänna järnvägslånefonden. Beträffande sistnämnda fond skulle enligt förslaget i proposition nr 2 icke ske någon avskrivning av oräntabelt kapital men å andra sidan torde anledning saknas att undantaga fonden, vars utlåningsränta för närvarande är 4 %, från en eventuell räntesänkning.

Med åberopande av vad sålunda anförts få fullmäktige hemställa, att utskottet ville avstyrka samtliga förevarande motioner.»

Statskontoret har i sitt yttrande framhållit, att någon förändring av mera väsentlig betydelse beträffande medelräntan å den fonderade statsskulden icke inträffat, sedan frågan om räntesänkning å lån från statens utlåningsfonder var föremål för prövning vid 1937 års riksdag, ävensom att de föreslagna räntesänkningarna skulle medföra — förutom minskning av fondernas beräknade avkastning — avsevärda medelsbehov för avskrivning av i utlåningsfonderna investerat kapital. Under sådana förhållanden funne sig statskontoret böra avstyrka bifall till motionerna. Ämbetsverket ville i övrigt såsom sin mening uttala, att skäl icke syntes föreligga att under löpande lånetid göra räntan å lån från statens utlåningsfonder — vilka lån vore jämförelsevis långfristiga — alltför beroende av växlingarna å allmänna lånemarknaden.

Såsom förut berörts erfordras icke någon kapitalinvestering till fonden för nästa budgetår. *Utskottet.*

Vidkommande härefter förslaget om sänkning av räntan å lån från statens fjäderfälånefond och åtskilliga andra statens utlåningsfonder från 4 till 3.6 procent ha motionärerna framhållit, bland annat, att om utlåningsräntorna ej nu sänktes under 4 procent och den effektiva medelräntefoten å den fonderade statsskulden redan från slutet av år 1937 underskridit 4 procent, staten därefter skulle komma att taga mellanhandsvinst på sin utlåning. Ett sådant förhållande kunde motionärerna icke anse överensstämma med den ledande tanken i statens låneverksamhet.

Utskottet vill till en början erinra, att den effektiva medelräntan för statens upplåning för budgetåret 1936/1937 utgjorde 4.04 procent. Enligt vad fullmäktige i riksgäldskontoret i sitt yttrande angivit, har den effektiva medelräntan å den fonderade statsskulden — under förutsättning dels att erfordrerlig ny fonderad upplåning sker mot 3 procent ränta, dels ock att samtliga successivt konvertibla statslån, löpande med högre ränta än 3 procent, konverteras till denna räntefot — beräknats för budgetåret 1938/1939 till 3.8 procent, för budgetåret 1939/1940 till 3.6 procent och för budgetåret 1940/1941 till 3.4 procent. Under angivna förutsättning anse fullmäktige först den 1 juli 1940 föreligga möjlighet för en räntesänkning till 3.6 procent.

En omedelbar räntesänkning torde enligt fullmäktiges och statskontorets uppfattning icke kunna genomföras utan att det avskrivningsbehov, som skulle uppkomma genom räntenedsättningen, tillgodoses. Fullmäktige angiva detta avskrivningsbehov till 11,210,000 kronor, motsvarande 10 procent av fondernas kapitaltillgångar. Emellertid torde ett bifall till motionerna med största sannolikhet medföra krav på enahanda nedsättning av räntan även å lån från andra statens utlåningsfonder. Vidare lär en omedelbar räntenedsättning från 4 till 3.6 procent för vissa fonder medföra en sänkning av fondernas förräntningskvoter och därmed ökade krav på avskrivningsmedel vid nya kapitalinvesteringar. Slutligen skulle en räntesänkning medföra minskning i de beräknade ränteinkomsterna för fonderna.

I likhet med vad jordbruksutskottet vid 1935 års riksdag anförde, torde tillses, att lån från ifrågavarande fonder, som tjäna samhällsnyttiga ändamål, äro begärliga för lånesökandena. Emellertid anser sig utskottet icke böra tillstyrka så stora uppoffringar för genomförande av en allmän räntesänkning, som förut angivits. Även om räntan å statslånen i och för sig kan förefalla hög, kunna lånen vara fördelaktiga på grund av de särskilda förmåner, staten erbjuder. Sålunda åtnjutes bland annat räntefrihet under två eller flera år från lyftningsdagen för lån ur flera av de i motionerna omnämnda fonderna, exempelvis gödselvårdslånefonden, spannmålslagerhusfonden, täckdikningslånefonden och allmänna nyodlingsfonden.

Inom utskottet har uttalats den meningen, att räntan å lånen borde provisoriskt sänkas till 3.6 procent under en tid av två år eller till den 1 juli 1940. Därest den effektiva medelräntan icke då sjunkit till 3.6 procent, skulle räntan ånyo få återgå till den högre räntesatsen. Eftersom åtgärden endast vore av provisorisk art och motiverad av den pågående successiva räntesänkningen i statens upplåning, förmenades, att åtgärden icke skulle behöva medföra annan följd än att därigenom föranledd minskning i de beräknade ränteinkomsterna för fonderna ersattes med särskilda anvisningar å driftbudgeten.

Den sålunda föreslagna räntesänkningen å samtliga ifrågavarande fonder, såväl de med motionerna avsedda som de av fullmäktige i riksgäldskontoret särskilt angivna, torde medföra en minskning i de uti årets statsverksproposition beräknade ränteinkomsterna för fonderna med, i runt tal, 650,000 kronor. En nedsättning av räntan å fonderna vid nuvarande ränteläge utan att samtidigt verkställa erforderliga avskrivningar torde emellertid icke vara förenlig med principen, att de i rikshuvudboken redovisade kapitalvärdena för statens utlåningar skola avse endast räntabla investeringar. Även en tillfällig räntenedsättning lär minska fondernas räntabilitet. Vidare får enligt utskottets uppfattning i detta sammanhang icke förbises, att absolut visshet för att de av fullmäktige i riksgäldskontoret angivna förutsättningarna för en ytterligare sänkning av medelräntefoten å den fonderade statsskulden komma att inträffa ingalunda föreligger.

På nu angivna skäl kan utskottet icke biträda förslagen om sänkning av räntan å lån från statens utlåningsfonder. Då en dylik räntesänkning i och för sig är synnerligen önskvärd, vill utskottet emellertid föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning rörande möjligheterna för utlåningsräntans sänkning. Så snart ett lägre ränteläge kunnat utnyttjas för statens upplåning, torde Kungl. Maj:t, i enlighet med vad utredningen må giva vid handen, böra förelägga riksdagen förslag om nedsättning av räntan å lån från utlåningsfonderna.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av motionerna I: 120 och II: 226, må i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t

ville låta utreda möjligheterna att sänka räntan å lån från statens utlåningsfonder, samt att Kungl. Maj:t underställer riksdagen de förslag, vartill utredningen må föranleda.

9:o) **Gödselvårdslånefonden.** Under punkt 9 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Gödselvårdslånefonden för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 120 av herr *Mannerskantz m. fl.* likalydande med II: 226 av herr *Liedberg m. fl.*, vari hemställts, bland annat, att riksdagen må besluta, att den årliga räntan å lån utlämnade från gödselvårdslånefonden måtte ned sättas till 3.6 procent; samt

2) I: 191 av herr *Egnell m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen ville besluta sådan ändring av gällande bestämmelser i fråga om lån ur statens täckdiknings- och gödselvårdslånefonder att den ränta, som för dessa skall utgå, sänkes från 4 procent till 3 procent.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Över dessa motioner har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttranden av fullmäktige i riksgäldskontoret och statskontoret. I fråga om yttrandenas innehåll hänvisas till redogörelsen i punkt 8 här ovan.

Gällande bestämmelser för lånerörelsen äro intagna i kungörelsen den 11 juli 1918 (nr 576) med däri genom kungörelserna nr 186/1925, 241/1927, 132/1931 och 632/1937 gjorda ändringar.

Statslån från fonden tilldelas hushållningssällskap för att därav utlämna lån för utförande av ändamålsenliga gödselstäder samt sådana anordningar inom vederbörande djurstallar, som betingas av en rationell gödselvård (gödselvårdslån). Gödselvårdslån kan beviljas ägare eller brukare av åker eller annan odlad jord, oberoende av storleken av den fastighet, där arbetet är avsett att utföras, och, beträffande brukare, av brukningstidens längd samt må ej beviljas till högre belopp än 2,000 kronor och icke uppgå till mer än 75 procent av den beräknade kostnaden för anläggningen.

För lånen åtnjutes amorterings- och räntefrihet under två år från lyftningsdagen. Sedan lånet innehafts under sagda två år, skall vid utgången av vart och ett av de därpå följande tio åren dels återbetalas en tiondel av det ursprungliga lånebeloppet, dels ock gäldas ränta efter fyra procent för år å oguldet kapitalbelopp.

Kungl. Maj:ts framställning innefattar hemställan om anvisande såsom kapitalökning till fonden för budgetåret 1938/1939 av ett reservationsanslag av 500,000 kronor, avsett att jämte under budgetåret inflytande amorteringar, beräknade till 178,000 kronor, täcka lånebehovet under budgetåret.

Å driftbudgeten har Kungl. Maj:t föreslagit, att till avskrivning av förevarande kapitalinvestering må anvisas 135,000 kronor.

Motionerna I: 120 och II: 226 åsyfta en sänkning av nu gällande ränta å lån ur fonden från 4 till 3.6 procent.

Motionen I: 191 avser en sänkning av räntan å lån ur fonden från 4 till 3 procent.

Utskottet.

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag.

På skäl, som angivits under punkt 8 här ovan, kan utskottet icke biträda motionerna om sänkning av räntan å lån ur fonden.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, till *Gödselvårdslånefonden* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 500,000 kronor;

B) att motionerna I: 120 och II: 226 samt I: 191, såvitt desamma behandlats under förevarande punkt, må anses besvarade genom vad utskottet anført och hemställt under punkt 8 här ovan.

10:o) **Statens fruktodlingslånefond.** Under punkt 10 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Statens fruktodlingslånefond för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 120 av herr *Mannerskantz m. fl.* och II: 226 av herr *Liedberg m. fl.*, vari hemställt, bland annat, att riksdagen må besluta, att den årliga räntan å lån utlämnade från statens fruktodlingslånefond måtte nedsättas till 3.6 procent.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för denna framställning, hänvisas till motionerna.

Över motionerna har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttranden av fullmäktige i riksgäldskontoret och statskontoret. I fråga om yttrandenas innehåll hänvisas till redogörelsen i punkt 8 här ovan.

Bestämmelser rörande utlåningen från fonden äro meddelade i kungörelsen den 24 maj 1934 (nr 196) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från statens fruktodlingslånefond, vilken kungörelse ändrats genom kungörelsen nr 595/1937.

Lån från fonden må utlämnas för anläggning av större fruktodling för ekonomisk drift, för utvidgning eller förbättring för ekonomisk drift av redan befintlig fruktodling, för uppförande och iordningställande av förvaringslokaler för inom landet odlad frukt ävensom, i samband därmed, för anläggning, avseende fruktens tillgodogörande, såsom anläggning för

fruktmosberedning eller safttillverkning, samt för utförande av anordning för kylning av inom landet odlad frukt. Då särskilda skäl därtill äro, må lån från fonden jämväl utlämnas för inköp av maskindrivna fruktträds-sprutor och redskap för bearbetning av jord, avsedd för fruktodling, samt för anordnande av bevattningsanläggning för fruktodling.

Lyftat lånebelopp förräntas efter fyra procent om året från lyftningsdagen; dock vare låntagaren skyldig att vidkännas den höjning av räntan, som Kungl. Maj:t med hänsyn till den effektiva medelräntan för statens upplåning kan finna gott bestämma. Amortering skall verkställas beträffande lån för anläggning eller utvidgning av fruktodling från och med sjätte året, beträffande lån för förbättring av redan befintlig fruktodling från och med tredje året och beträffande lån för annat ändamål från och med andra året efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats, med lika belopp årligen under den tid, lantbruksstyrelsen för varje särskilt fall bestämmer, under iakttagande att amorteringstiden sättes i fråga om lån för förbättring av fruktodling, som är äldre än fem år, och för inköp av redskap till högst fem år samt i fråga om lån för annat ändamål till högst tio år.

Kungl. Maj:ts framställning innefattar hemställan om anvisande såsom kapitalökning till fonden för budgetåret 1938/1939 av ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Motionärerna åsyfta en sänkning av räntan å lån ur fonden från 4 till 3.6 procent.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran gentemot Kungl. Maj:ts *Utskottet.* förslag.

På skäl, som angivits under punkt 8 här ovan, kan utskottet icke biträda motionerna om sänkning av räntan å lån ur fonden.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, till *Statens fruktodlingslånefond* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 100,000 kronor;

B) att motionerna I: 120 och II: 226 må, såvitt de behandlats under förevarande punkt, anses besvarade genom vad utskottet anført och hemställt under punkt 8 här ovan.

11:o) **Statens mejerilånefond.** Under punkt 11 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Statens mejerilånefond för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 370,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 120 av herr *Mannerskantz m. fl.* och II: 226 av herr *Liedberg m. fl.*, vari hem-

ställt, bland annat, att riksdagen må besluta, att den årliga räntan å lån utlämnade från statens mejerilånefond måtte nedsättas till 3.6 procent.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för denna framställning, hänvisas till motionerna.

Över motionerna har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttrandet av fullmäktige i riksgäldskontoret och statskontoret. I fråga om yttrandenas innehåll hänvisas till redogörelsen i punkt 8 här ovan.

Utlåningen från fonden är reglerad genom kungörelse den 12 september 1930 (nr 339) med ändringar däri genom kungörelserna nr 125/1931, 266/1933 och 610/1937.

Lån från fonden må beviljas ekonomisk förening, som har till ändamål att driva andelsmejeri och vars flesta medlemmar äro jordbrukare, antingen för anläggande av mejeri med tillhörande inredning och utrustning, eller för ombyggnad av mejeri eller för vidtagande i mejeri av tekniska förbättringar med avseende å inredning, maskinutrustning, vattenanskaffning, kylanordning eller dylikt. Å lyftat lånebelopp erlägges ränta efter fyra procent om året från lyftningsdagen; dock vare låntagare skyldig att framdeles vidkännas den höjning av räntan, som Kungl. Maj:t med hänsyn till den effektiva medelräntan för statens upplåning kan finna gott bestämma. Lån amorteras från och med tredje året efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats, med lika belopp årligen under den tid, lantbruksstyrelsen för varje särskilt fall bestämmer, under iakttagande, att amorteringstiden sättes beträffande lån för vidtagande i mejeri av tekniska förbättringar till högst 10 år och beträffande annat lån till minst 10, högst 20 år.

Kungl. Maj:ts framställning innefattar hemställan om anvisande såsom kapitalökning till fonden för budgetåret 1938/1939 av ett reservationsanslag av 370,000 kronor, avsett att jämte under budgetåret inflytande amorteringar, beräknade till 130,000 kronor, täcka lånebehovet under samma budgetår.

Motionerna åsyfta en sänkning av nu gällande ränta för lån ur fonden från 4 till 3.6 procent.

Utskottet. Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag.

På skäl, som angivits under punkt 8 här ovan, kan utskottet icke biträda motionerna om sänkning av räntan å lån ur fonden.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, till *Statens mejerilånefond* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 370,000 kronor;

B) att motionerna I: 120 och II: 226 må, såvitt de behandlats under förevarande punkt, anses besvarade genom vad utskottet anført och hemställt under punkt 8 här ovan.

12:o) **Lånefonden för underlättande av gemensam maskinanvändning i det mindre jordbruket.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning under punkt 12 kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

13:o) **Egnahemslånefonden.** Under punkt 13 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

1) medgiva, att Kungl. Maj:t må för 1939 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 22,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 7,500,000 kronor för bostadslägenheter, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning och i den mån så utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål kan ske, för bostadslägenheter taga i anspråk större belopp än det sist angivna;

2) till Egnahemslånefonden för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 4,600,000 kronor;

3) medgiva, att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer under budgetåret 1938/1939 uppskov till ett sammanlagt belopp av 100,000 kronor må kunna beviljas med erläggande av ränta och amortering å lån från egnahemslånefonden.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 120 av herr *Mannerskantz m. fl.* likalydande med II: 226 av herr *Liedberg m. fl.*, vari hemställts, bland annat, att riksdagen må besluta, att den årliga räntan å lån utlämnade från egnahemslånefonden för bostadslägenheter måtte nedsättas till 3.6 procent; samt

2) I: 190 av herr *Jacobsson m. fl.* likalydande med II: 303 av herr *Hansson* i *Rubbestad m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att räntan å egnahemslån för jordbrukslägenheter sänkes till 3 procent.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Över dessa motioner har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttranden av fullmäktige i riksgäldskontoret, statskontoret och statens egnahemsstyrelse. I fråga om de båda förstnämnda yttrandenas innehåll hänvisas till redogörelsen i punkt 8 här ovan.

Gällande bestämmelser för lån från egnahemslånefonden äro intagna i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten, ändrad genom kungörelserna nr 169/1933, 124/1934, 394/1937 och 634/1937, samt i kungörelsen nämnda dag (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten, ändrad genom kungörelserna

nr 249/1932 och 170/1933. (Jfr ock kungörelserna nr 173/1933 och 126/1934 ävensom kungörelsen nr 219/1928, ändrad genom kungörelserna nr 178/1929 och 125/1934.)

Beträffande egnahemslåneräntans storlek och lånens återbetalning gälla olika regler för 1905—1919 års lån, å ena, samt senare lån, å andra sidan. Lån, som beviljats under år 1919 eller tidigare, förräntas och återbetalas sålunda:

Räntan utgör 3.6 procent. Lånet delas i två lika delar, en amorteringsdel och en stående del. Återbetalningsskyldigheten beträffande amorteringsdelen inträder med fjärde året efter utgången av det kalenderår, under vilket lånet från statskontoret utbekommit, och fullgöres å lån för jordbrukslägenheter med en annuitet av 6 procent och å lån för bostadslägenheter med en annuitet av 7 procent. Lånets stående del skall vara återbetald inom fem år från det sista inbetalningen å amorteringsdelen bort fullgöras.

För 1920 och senare års lån fastställdes vid 1934 års riksdag följande — beträffande 1920—1934 års lån dock endast efter frivillig övergång tillämpliga — grunder för förräntning och återbetalning:

Lånet delas i en amorteringsdel, utgörande $\frac{2}{5}$ av utbekommet lånebelopp, och en stående del, utgörande $\frac{3}{5}$ av samma belopp. Å amorteringsdelen erlägges, intill dess densamma blivit till fullo gulden, vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, en annuitet av fem och sex tiondels procent, och vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter, en annuitet av sex och en halv procent. Därvid räknas såsom ränta i förra fallet tre och sex tiondels procent och i senare fallet fyra procent, allt å oguldet kapitalbelopp av amorteringsdelen. Amorteringsskyldigheten inträder, då fråga är om statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, med sjätte året efter utgången av det kalenderår, för vilket lånet beviljats, samt, då fråga är om statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter, med fjärde året efter utgången av det kalenderår, för vilket lånet beviljats. Intill dess kapitalavbetalningen börjar, erlägges å statslånets hela belopp endast ränta efter sex och sex tiondels procent om året vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, och efter fyra procent om året vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter. Därefter erlägges, jämte annuiteten å amorteringsdelen, ränta å statslånets stående del, intill dess jämväl denna lånedel till fullo inbetalts, efter fyra procent om året vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, och efter fyra och en halv procent om året vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter.

Under tiden 1937—1939 utgör räntan å den stående delen av egnahemslån, beviljade efter ingången av år 1920, 3.6 procent beträffande jordbrukslån samt 4 procent beträffande bostadslån (kungörelsen 391/1937).

Kungl. Maj:ts framställning innefattar förslag dels att årsutlåningen från fonden skulle för 1939 fastställas till samma belopp som för innevarande kalenderår, dels att för möjliggörande härav fonden skulle tillföras ett kapitalökningsanslag av 4,600,000 kronor, och dels att uppskov med ränta och amortering å lån från fonden skulle under budgetåret 1938/1939 kunna medgivas till ett sammanlagt belopp av 100,000 kronor.

Å driftbudgeten har Kungl. Maj:t föreslagit, att till avskrivning av förevarande kapitalinvestering må anvisas 322,000 kronor.

Motionerna I: 120 och II: 226 åsyfta en sänkning av räntan å lån ur fonden för bostadslägenheter från 4 till 3.6 procent.

Motionerna I: 190 och II: 303 åsyfta en sänkning av räntan å lån ur fonden för jordbrukslägenheter från 3.6 till 3 procent.

Statens egnahemsstyrelse har i sitt yttrande över motionerna anført.

Räntan å lån från egnahemslånefonden har senast reglerats 1937, då genom kungörelsen den 18 juni 1937 (nr 391) en temporär räntesänkning, avseende åren 1937—1939, genomfördes beträffande lån, som beviljats 1920 eller senare år. Procentsatsen bestämdes till 3.6 för jordbrukslån och 4 för bostadslån med hänsyn till dåvarande allmänna ränteläge, i avvaktan på de förslag rörande hithörande spörsmål, som kunde komma att framläggas av 1936 års egnahemsutredning.

Beträffande i förevarande motioner gjorda yrkanden om nedsättning av räntan å jordbrukslån till 3 procent och å bostadslån till 3.6 procent synes dylik räntesänkning i och för sig vara motiverad av det låga ränteläget å den allmänna penningmarknaden. Enligt vad egnahemsstyrelsen har sig bekant torde emellertid förslag från 1936 års egnahemsutredning vara att förvänta inom sådan tid, att proposition i ämnet kan föreläggas 1939 års riksdag. Därav föranlett beslut i räntefrågan torde komma att avse jämväl lån, som beviljats år 1939. Då styrelsen förutsätter, att bifall till förevarande motioner i allt fall finge innebära endast temporär sänkning i avvaktan på utredningens förslag, skulle av motionerna föranledd räntelindring komma att avse blott sådana lån, som beviljats 1938. Bifall till motionerna skulle medföra omläggning av lånens amorteringsplaner, en enligt styrelsens mening alltför genomgripande åtgärd för räntelättnad under blott ett år.

På grund av det anförda anser egnahemsstyrelsen sig böra avstyrka bifall till motionerna.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställningar.

Utskottet.

Vad angår förslagen om sänkning av räntan å lån från fonden vill utskottet erinra, att år 1937 genomfördes en temporär räntesänkning, avseende treårsperioden 1937—1939, å vissa lån från fonden i avbidan på resultaten av 1936 års egnahemsutredning. Enligt vad utskottet inhämtat torde egnahemsutredningens uppdrag komma att slutföras så snart, att därav betingade förslag kunna underställas 1939 års riksdag. Med hänvisning härtill och till vad som anförts under punkt 8 här ovan kan utskottet icke biträda förslaget om räntesänkning.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

- A) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag,
1) medgiva, att Kungl. Maj:t må för 1939 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 22,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 7,500,000 kronor för bostadslägenheter, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning och i den mån så utan förfång för lånerörelsen för

jordbruksändamål kan ske, för bostadslägenheter taga i anspråk större belopp än det sist angivna;

2) till *Egnahemslånefonden* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 4,600,000 kronor;

3) medgiva, att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer under budgetåret 1938/1939 uppskov till ett sammanlagt belopp av 100,000 kronor må kunna beviljas med erläggande av ränta och amortering å lån från *egnahemslånefonden*;

B) att motionerna I: 120 och II: 226, såvitt desamma behandlats under förevarande punkt, samt motionerna I: 190 och II: 303 må anses besvarade genom vad utskottet anfört och hemställt under punkt 8 här ovan.

14:o) **Jordförmedlingsfonden.** Med bifall till Kungl. Maj:ts under punkt 14 gjorda framställning hemställer utskottet,

att riksdagen medgiver,

1) att av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning må under 1939 till jordanskaffningslån åt hushållningssällskap av statens *egnahemsstyrelse* disponeras tillhopa högst så stort belopp, att vad som utestår i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år må överstiga 1,500,000 kronor;

2) att den del av jordförmedlingsfondens för ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisas såsom jordanskaffningslån, må under 1939 av Kungl. Maj:t användas för utlämnande av förlagslån åt kommuner, aktiebolag och föreningar.

15:o) **Arrendeegnahemsfonden.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning under punkt 15 kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

16:o) **Arrendelånefonden.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning under punkt 16 kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

17:o) **Arbetarsmåbrukslånefonden.** Vid 1933 års riksdag (prop. nr 181; R. skr. nr 280) beslöts inrättande av arbetarsmåbrukslånefonden, från vilken fond lån skulle utlämnas i ändamål att giva skogsarbetare eller därmed likställd arbetare tillfälle att förvärva mindre lägenhet, ägnad att bereda innehavaren utkomst genom jordbruk, drivet vid sidan av annan verksamhet. Verksamhetens tillämpningsområde begränsades till Norrland samt norra delarna av Dalarna och Värmland med möjlighet för Kungl. Maj:t att i särskilda fall utsträcka verksamheten till andra delar av riket. I anslutning till riksdagens beslut utfärdades kungörelse den 14 juni 1933 (nr 331) angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet. Sedan genom beslut av 1934 års riksdag låneverksamheten utsträckts att omfatta hela landet, har härav föranledd ändring i sagda kungörelse verkstälts genom kungörelse den 7 juni 1934 (nr 234).

Såsom kapital för arbetarsmåbrukslånefonden anvisade 1933 års riksdag för budgetåret 1933/1934 under rubriken fonden för förslag till statsverket ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor. Å tilläggsstat till riksstaten för samma budgetår anvisade 1934 års riksdag såsom kapitalökning för fonden ytterligare ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor. Såsom kapitalökning för fonden har vidare för vartdera av budgetåren 1934/1935 och 1935/1936 uppförts ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor, för budgetåret 1936/1937 ett reservationsanslag av 4,400,000 kronor och för budgetåret 1937/1938 ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor. Anslagsanvisningen har skett för budgetåret 1934/1935 fortfarande som förslag till statsverket men från och med budgetåret 1935/1936 under rubriken statens utlåningsfonder. Utlåningen från fonden har bestämts till högst 12,000,000 kronor för vartdera av kalenderåren 1937 och 1938.

Jämlikt beslut av 1937 års riksdag må av utlåningsbeloppet för 1937 högst 300,000 kronor användas för möjliggörande av viss förhöjning av redan beviljade arbetarsmåbrukslån. Bestämmelser rörande sådan förhöjning hava meddelats i kungörelse den 18 juni 1937 (nr 395).

Statens egnahemsstyrelse har förklarat, att utlåningsbeloppet för år 1939 borde bestämmas till samma belopp som år 1938 eller 12,000,000 kronor, samt att utbetalningarna från fonden för vartdera av budgetåren 1937/1938 och 1938/1939 borde beräknas till 7,000,000 kronor.

Statskontoret har med denna utgångspunkt beräknat det för budgetåret 1938/1939 erforderliga kapitalökningsanslaget till 4,000,000 kronor.

Behållningen i fonden den 1 juli 1937	kronor	10,024,000
Beräknade utbetalningar under budgetåret 1937/1938	»	7,000,000

Beräknad behållning i fonden den 1 juli 1938 kronor 3,024,000.

Då utbetalningarna ur fonden för budgetåret 1938/1939 beräknats till 7,000,000 kronor, skulle alltså erfordras nytt kapital med (7,000,000 — 3,024,000 =) i runt tal 4,000,000 kronor.

I skrivelse den 8 oktober 1937 har *statens egnahemsstyrelse* gjort framställning om tillfällig förhöjning av arbetarsmåbrukslåneanslagets maximibelopp.

Egnahemsstyrelsen har härvid hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen föreslå, att riksdagen ville besluta dels om sådan tillfällig ändring av gällande bestämmelser i fråga om arbetarsmåbrukslåns maximibelopp, att lån, som beviljades under åren 1938 och 1939, finge efter egnahemsstyrelsens prövning och medgivande i vart särskilt fall utlämnas intill ett belopp av högst 7,000 kronor, dels att till 1936 och 1937 års arbetarsmåbrukslåntagare finge — ävenledes med egnahemsstyrelsens medgivande i vart fall — utgå behövliga låneökningar med högst så stora belopp, att de beviljade lånen därmed icke överstege 7,000 kronor, dels att vid tillämpningen av möjligheten till utlämnande av arbetarsmåbrukslån intill 7,000 kronor, det belopp, varmed lånet överstege 6,000 kronor, måtte kunna till hälften tilläggas lånets stående del och till hälften dess amorteringsdel, dels ock att av det för 1938 medgivna utlåningsbeloppet från arbetarsmåbrukslånefonden ett belopp av 1,000,000 kronor finge användas till nämnda låneökningar till 1936 och 1937 års låntagare.

Vidare har *egnahemsstyrelsen* i skrivelse den 24 november 1937 hemställt, att den låneförhöjande åtgärd, som styrelsen föreslagit för 1936 och 1937 års låntagare, måtte utsträckas att kunna omfatta jämväl 1935 års arbetarsmåbrukslåntagare.

Slutligen har *egnahemsstyrelsen* i skrivelse den 10 december 1937 hemställt om åtgärder för möjliggörande av utsträckt tid — förslagsvis intill juni månads utgång 1938 — för kommuns lyftningsrätt i statskontoret av sådant arbetarsmåbruksstatslån, som avses i kungörelsen nr 395/1937, enligt vilken arbetarsmåbruksstatslån för möjliggörande av i kungörelsen avsedd förhöjning skall hos statskontoret lyftas senast den 31 december 1937.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»På av egnahemsstyrelsen anförda skäl förordar jag sådan tillfällig ändring i gällande bestämmelser angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet, att beträffande låneansökningar, som avgöras under 1938 och 1939, lån må, efter egnahemsstyrelsens prövning och medgivande i varje särskilt fall, utgå med förhöjda maximibelopp, dock högst med 7,000 kronor. Egnahemsstyrelsens prövning bör därvidlag avse såväl lånebehovet som den lånesökandes förutsättningar att bära ökad låneskuld. Jag biträder vidare egnahemsstyrelsens förslag, att 1,000,000 kronor av det för 1938 medgivna utlåningsbeloppet må användas för möjliggörande av låneförhöjningar intill ett sammanlagt lånebelopp av 7,000 kronor till 1935, 1936 och 1937 års låntagare. Det bör därvid ankomma på egnahemsstyrelsen att för varje särskilt fall avgöra, om det sammanlagda lånebeloppet må överstiga 6,000 kronor. I avseende å återbetalningen av det belopp, varmed ett arbetarsmåbrukslån sålunda må överstiga 6,000 kronor, tillstyrker jag, att sagda belopp må så uppdelas, att hälften därav hänföres till den stående delen och återstoden till lånets amorteringsdel. Då av egnahemsstyrelsens skrivelse den 10 december 1937 synes framgå, att en del kommuner på grund av för sent fattade beslut om upptagande av tilläggs lån bliva berövade möjligheten att tillgodose vissa av sina arbetarsmåbrukslåntagare med de låneförhöjningar, som an-

setts vara behöfliga, torde riksdagens medgivande böra inhämtas för användning av till förfogande stående medel för ifrågavarande ändamål. De närmare bestämmelser, som påkallas av dessa förändringar, torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda, sedan riksdagens beslut i ärendet meddelats.

Beträffande utlåningen från arbetarsmåbrukslånefonden år 1939 torde den samma i överensstämmelse med vad egnahemsstyrelsen föreslagit böra bestämmas till högst 12,000,000 kronor. Vid beräkningen av det till fonden erforderliga kapitalökningsanslaget har egnahemsstyrelsen ansett sig böra räkna med utbetalningar ej understigande 7,000,000 kronor för ett vart av budgetåren 1937/1938 och 1938/1939. Med ledning härav har statskontoret beräknat det för nästa budgetår erforderliga kapitalökningsanslaget till 4,000,000 kronor. Som jag av vad i ärendet förekommit fått den uppfattningen, att utbetalningar å arbetarsmåbrukslån för budgetåret 1938/1939 ej synas böra påräknas till högre belopp än 6,000,000 kronor, förordar jag en medelsanvisning med 3,000,000 kronor.»

Å driftbudgeten har Kungl. Maj:t föreslagit, att till avskrivning av förevarande kapitalinvestering må anvisas 3,000,000 kronor.

Utskottet anser sig i likhet med departementschefen kunna tillstyrka det av statens egnahemsstyrelse framlagda förslaget om sådan tillfällig ändring i gällande bestämmelser angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet, att beträffande låneansökningar, som avgöras under 1938 och 1939, lån må, efter egnahemsstyrelsens prövning och medgivande i varje särskilt fall, utgå med förhöjda maximibelopp, dock högst med 7,000 kronor. Ej heller framställningen därom, att 1,000,000 kronor av det för år 1938 medgivna utlåningsbeloppet må användas för möjliggörande av låneförhöjningar intill ett sammanlagt lånebelopp av 7,000 kronor till 1935, 1936 och 1937 års låntagare, har föranlett någon utskottets erinran. Likaledes biträder utskottet förslaget att använda till förfogande stående medel att tillgodose vissa arbetarsmåbrukslånetagare med de låneförhöjningar, som ansetts vara behöfliga.

Utskottet.

Vidkommande utlåningen från arbetarsmåbrukslånefonden år 1939 vill utskottet — liksom föregående år — understryka, att arbetarsmåbruk ej böra bildas i större utsträckning än att de därå bosatta arbetarna kunna beräknas skola under tider med normal arbetstillgång erhålla nödig arbetsinkomst. Under nu rådande konjunkturläge med höga byggnadskostnader torde vidare en viss återhållsamhet med bildande av nya arbetarsmåbruk vara att tillråda. Emellertid anser sig utskottet icke böra motsätta sig, att utlåningen för år 1939 bestämmas — på sätt egnahemsstyrelsen och Kungl. Maj:t föreslagit — till högst 12,000,000 kronor. Kungl. Maj:ts beräkning av det till fonden erforderliga kapitalökningsanslaget innebär en minskning i förhållande till myndigheternas beräkningar med 1,000,000 kronor. Då ytterligare begränsning av anslaget icke synes böra förordas, biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag härutinnan.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) godkänna av departementschefen tillstyrkta tillfälliga ändringar i bestämmelserna angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet;

2) medgiva, att av det belopp å 12,000,000 kronor, inom vilket statslån från arbetarsmåbrukslånefonden må för år 1938 av Kungl. Maj:t beviljas, må användas dels högst 1,000,000 kronor för möjliggörande av låneförhöjningar intill ett sammanlagt lånebelopp av 7,000 kronor till 1935, 1936 och 1937 års låntagare, dels ock ett belopp, motsvarande vad som av de för tilläggsån under år 1937 tillgängliga medlen icke blivit under sistnämnda år lyftade, för utlämnande av dylika lån;

3) medgiva, att Kungl. Maj:t må för år 1939 bevilja statslån från arbetarsmåbrukslånefonden intill ett belopp av 12,000,000 kronor;

4) till *Arbetarsmåbrukslånefonden* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 3,000,000 kronor.

18:o) **Statens avdikningslånefond.** I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning under punkt 18 hemställer utskottet,

att riksdagen medgiver,

1) att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1938/1939 från statens avdikningslånefond bevilja lån å tillhopa högst 2,800,000 kronor;

2) att Kungl. Maj:t må, för beredande av erforderligt rådrum åt i trångmål varande intressenter i torrläggningföretag, efter prövning av föreliggande särskilda omständigheter, under tiden 1 juli 1938—30 juni 1939 medgiva anstånd med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond.

19:o) **Täckdikningslånefonden.** Under punkt 19 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Täckdikningslånefonden för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 1,600,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 120 av herr *Mannerskantz m. fl.* likalydande med II: 226 av herr *Liedberg m. fl.*, vari hemställts, bland annat, att riksdagen må besluta, att den årliga räntan å lån utlämnade från täckdikningslånefonden måtte nedsättas till 3.6 procent;

2) I: 191 av herr *Egnell m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen ville besluta sådan ändring av gällande bestämmelser i fråga om lån ur statens täckdiknings- och gödselvärdslånefonder att den ränta, som för dessa skall utgå, sänkes från 4 procent till 3 procent.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Över motionerna har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttranden av fullmäktige i riksgäldskontoret och statskontoret. I fråga om yttrandenas innehåll hänvisas till redogörelsen i punkt 8 här ovan.

Täckdikningslånefonden är avsedd för beredande av lån till täckdikningsföretag. Lånen utlämnas till hushållningssällskap såsom låneförmedlare. Gällande villkor för lån ur fonden äro meddelade i kungörelsen den 22 juni 1920 (nr 332) med däri genom kungörelserna nr 358/1921, 239/1922, 84/1930, 306/1933 och 636/1937 gjorda ändringar. Genom kungörelsen den 28 juli 1932 (nr 375) hava vidare meddelats bestämmelser om viss amorteringsfrihet beträffande lån från täckdikningslånefonden. Lån från fonden må under tre år från lyftningsdagen innehavas räntefritt och utan amortering. Därefter skall vid utgången av vart och ett av de därpå följande tolv åren dels återbetalas en tolftedel av det ursprungliga lånebeloppet, dels ock gäldas ränta efter 4 procent för år å oguldet kapitalbelopp.

Kungl. Maj:ts framställning innefattar hemställan att för tillgodoseende av ett lånebehov för 1938 av oförändrat 2,000,000 kronor fonden skulle tillföras ett kapitalökningsanslag för nästa budgetår av 1,600,000 kronor.

Å driftbudgeten har Kungl. Maj:t föreslagit, att till avskrivning av förevarande kapitalinvestering må anvisas 512,000 kronor.

Motionerna I: 120 och II: 226 äsyfta en sänkning av räntan å lån ur fonden från 4 till 3.6 procent.

Motionen I: 191 äsyftar sänkning av räntan å lån ur fonden från 4 till 3 procent.

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet.

På skäl, som avgivits under punkt 8 här ovan, kan utskottet icke biträda motionerna om sänkning av räntan å lån ur fonden.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, till *Täckdikningslånefonden* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,600,000 kronor;

B) att motionerna I: 120 och II: 226 samt I: 191 må, såvitt de behandlats under förevarande punkt, anses besvarade genom vad utskottet anført och hemställt under punkt 8 här ovan.

20:o) **Statens fiskredskapslånefond.** Under nionde huvudtiteln, punkt 167, har departementschefen vid behandlingen av anslag till bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m. tillstyrkt inrättande av en ny statlig utlåningsfond, benämnd statens fiskredskapslånefond. Från fonden — som bör förvaltas av statskontoret — avses skola enligt i huvudsak de grunder, som hittills tillämpats vid lånegivning från statens fiskredskapsfond, utlämnas lån till fiskare, som genom förlust av eller skada å fiskredskap råkat i nödställd belägenhet. I enlighet med vad departementschefen vidare anför vid nyssnämnda bidragsanslag torde behovet av medel för utlåning från den nya fonden under nästkommande budgetår kunna beräknas till omkring 25,000 kronor. Då emellertid den vid utgången av budgetåret 1937/1938 förefintliga kontanta behållningen å statens fiskredskapsfond — vilken behållning bör överföras till den nya utlåningsfonden — av lantbruksstyrelsen uppskattats till i runt tal 37,000 kronor, synes anvisandet av nytt kapital till sistnämnda fond ej vara erforderligt för nästa budgetår.

Utskottet.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må besluta inrättande av statens fiskredskapslånefond, vilken fond skall förvaltas av statskontoret och varifrån lån må i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkt utlämnas till fiskare vid förlust av eller skada å fiskredskap.

Fonden för låneunderstöd.

21:o) **Lån för utrustning av lokala kemiska stationer.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning under punkt 21 kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

22:o) **Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.** Under punkt 22 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 59 av herr *Andersson, Emil*, och II: 111 av herr *Hansson* i Hönö *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte till lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

För budgetåret 1937/1938 anvisades till Främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. ett reservationsanslag av 250,000 kronor, varav förslagsvis 150,000 kronor skulle stå till Kungl. Maj:ts förfogande för utlämnande till fiskerinäringens stödjande av statsbidrag utan återbetalningsskyldighet samt återstoden användas för utlämnande av lån till sammanslutningar av fiskare för främjandet av beredning och avsättning av fisk m. m.

Bestämmelser rörande användningen av sistberörda anslag äro meddelade i kungörelsen den 11 maj 1934 (nr 138).

Lantbruksstyrelsen har hemställt om en anslagsanvisning för nästa budgetår av 450,000 kronor, varav 250,000 kronor skulle få utlämnas såsom statsbidrag och 200,000 kronor användas för utlämnande av lån.

Departementschefen har under nionde huvudtiteln, punkt 168, avgivit förslag till anslagsanvisning till Främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. — avseende statsbidrag utan återbetalningsskyldighet — för nästa budgetår med 500,000 kronor, vilket förslag riksdagen bifallit (skr. nr 9). Vidare har departementschefen anført, att vad anginge medelsbehovet för utlämnande av lån syntes en anvisning av 50,000 kronor vara tillräcklig för ändamålet. I anslutning till de principer, som chefen för finansdepartementet förordade i fråga om redovisning av vissa anslag avseende såväl bidrag som låneunderstöd, torde emellertid detta belopp icke böra beräknas under anslag å nionde huvudtiteln utan anvisas å kapitalbudgeten i form av särskilt anslag under fonden för låneunderstöd, vilket anslag borde betecknas »Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.».

Motionärerna avse, att anslaget bestämmes, på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit, till 200,000 kronor.

Med hänsyn till att ansökningar om erhållande av lån av ifrågavarande slag nu föreligga till betydande belopp, torde anslaget böra bestämmas till högre belopp än Kungl. Maj:t föreslagit, och vill utskottet härvidlag förorda, att det fastställs till 100,000 kronor, eller till enahanda belopp, som under innevarande budgetår är tillgängligt för ändamålet.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 59 och II: 111, till *Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 100,000 kronor.

23:o) **Lån till anordnande av värmeanläggningar för vedeldning.** Under punkt 23 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till *Lån till anordnande av värmeanläggningar för vedeldning* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Vid 1934 års riksdag (prop. nr 163; R. skr. nr 241) beslöts inrättande av en lånefond, benämnd vedeldningslånefonden, som skulle förvaltas av statskontoret och varifrån lån finge, i mån av tillgång, utlämnas till landsting, kommuner och enskilda för främjande av utbyte av kokspannor mot vedpannor eller inmontering av förugnar vid förefintliga värmeanläggningar ävensom för installering av vedpannor i stället för kokspannor vid nya värmeanläggningar. Såsom kapital för vedeldningslånefonden anvisades för budgetåret 1934/1935 under utgifter för kapitalökning, fonden för förslag till statsverket, ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor. Härefter har någon medelsanvisning till fonden icke ägt rum. Kungl. Maj:t har den 30 juni 1934 utfärdat kungörelse (nr 433) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från vedeldningslånefonden. Lånen beviljas av Kungl. Maj:t och löpa utan ränta med en amorteringstid av fem år.

Den 30 juni 1937 har Kungl. Maj:t medgivit, att förevarande reservationsanslag må under budgetåret 1937/1938 användas för med anslaget avsedda ändamål.

Departementschefen har efter redogörelse för framställning i ämnet från byggnadsstyrelsen anfört följande.

»Behållningen å de medel, som för närvarande stå till förfogande för det med vedeldningslånefonden avsedda ändamålet, kommer den 30 juni 1938 att omföras till vederbörlig inkomsttitel. I likhet med byggnadsstyrelsen anser jag, att ifrågavarande låneverksamhet bör fortsättas även under nästkommande budgetår. Med hänsyn till att det av 1934 års riksdag beviljade reservationsanslaget endast i ringa mån tagits i anspråk, synes en anslagsanvisning för ändamålet ifråga av 200,000 kronor vara tillfyllest. Då de lån, som utlämnats från anslaget till vedeldningslånefonden, förutsatts skola vid sanering av fonden för förslag till statsverket överföras till fonden för låneunderstöd, lärer jämväl det nu ifrågasatta anslaget böra upptagas under sistnämnda fond. Anslaget synes lämpligen böra benämnas 'Lån till anordnande av värmeanläggningar för vedeldning'.»

Utskottet.

Utskottet har ingen annan erinran gentemot förevarande framställning än att anslaget med hänsyn till medelsåtgången torde kunna begränsas till 150,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Lån till anordnande av värmeanläggningar för vedeldning* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 150,000 kronor.

Stockholm den 22 april 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Granath, Alfred Andersson, von Stockenström, Jacob Hansson, Mannerskantz* och *Hakon Sylvan*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Gustafson* i Vimmerby, *Andersson* i Löbbo, *Carlström, Casenberg, Andersson* i Tungelsta, *Persson* i Grytterud och *Andersson* i Surahammar.

Reservat ion

under punkt 17 (arbetarsmåbrukslånefonden) av herrar *Sederholm, Mannerskantz, Casenberg* och *Persson* i Grytterud, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser sig i likhet med departementschefen kunna tillstyrka det av statens egnahemsstyrelse framlagda förslaget om sådan tillfällig ändring i gällande bestämmelser angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet, att beträffande låneansökningar, som avgöras under 1938 och 1939, lån må, efter egnahemsstyrelsens prövning och medgivande i varje särskilt fall, utgå med förhöjda maximibelopp, dock högst med 7,000 kronor. Ej heller framställningen därom, att 1,000,000 kronor av det för år 1938 medgivna utlåningsbeloppet må användas för möjliggörande av låneförhöjningar intill ett sammanlagt lånebelopp av 7,000 kronor till 1935, 1936 och 1937 års låntagare, har föranlett någon utskottets erinran. Likaledes biträder utskottet förslaget att använda till förfogande stående medel att tillgodose vissa arbetarsmåbrukslånetagare med de låneförhöjningar, som ansetts vara behövliga.

Vidkommande utlåningen från arbetarsmåbrukslånefonden år 1939 vill utskottet — liksom föregående år — understryka, att arbetarsmåbruk ej böra bildas i större utsträckning än att de därå bosatta arbetarna kunna beräknas skola under tider med normal arbetstillgång erhålla nödig arbetsinkomst. Under nu rådande konjunkturläge med höga byggnadskostnader torde vidare en viss återhållsamhet med bildande av nya arbetarsmåbruk vara att tillråda. En dylik återhållsamhet ligger givetvis de kommuner om hjärtat, vilka bedriva ifrågavarande verksamhet, och man torde kunna utgå ifrån att detta kommer att medföra minskat antal ansökningar om lån från fonden.

Då kapitalinvesteringarna i fonden skola i sin helhet bestridas genom skattemedel, är det icke betydelselöst, att anslagsbeloppet avväges blott med hänsyn till behovet under budgetåret ifråga. Den varsamhet ifråga om påbörjandet av nya byggnadsarbeten, som utskottet här ovan förordat, bör därför enligt utskottets mening även taga sig uttryck i lägre anslagsanvisning än Kungl. Maj:t föreslagit. Anvisningen bör likväl icke bestämmas lägre än att alla ekonomiskt sett välgrundade och i övrigt lämpliga företag bliva tillgodosedda.

Då all sannolikhet talar för att medlen komma att vara tillräckliga även med ett medgivet utlåningsbelopp, som väsentligt understiger det av Kungl. Maj:t föreslagna, vill utskottet förorda, att utlåningen för år 1939 bestämmes till högst 10,000,000 kronor eller 2,000,000 kronor lägre än det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet.

Av samma skäl torde kapitalökningsanslaget böra begränsas till 1,000,000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må •

1) godkänna av departementschefen tillstyrkta tillfälliga ändringar i bestämmelserna angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet;

2) medgiva, att av det belopp å 12,000,000 kronor, inom vilket statslån från arbetarsmåbrukslånefonden må för år 1938 av Kungl. Maj:t beviljas, må användas dels högst 1,000,000 kronor för möjliggörande av låneförhöjningar intill ett sammanlagt lånebelopp av 7,000 kronor till 1935, 1936 och 1937 års låntagare, dels ock ett belopp, motsvarande vad som av de för tillägglån under år 1937 tillgängliga medlen icke blivit under sistnämnda år lyftade, för utlämnande av dylika lån;

3) medgiva, att Kungl. Maj:t må för år 1939 bevilja statslån från arbetarsmåbrukslånefonden intill ett belopp av 10,000,000 kronor;

4) till *Arbetarsmåbrukslånefonden* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,000,000 kronor.»